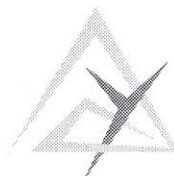

TIETO JA VALTA KALASTUKSEN PÄÄTÖKSENTEOSSA

– KONFLIKTEISTA YHTEISHALLINTAAN?

PEKKA SALMI

Viime aikoina on käyty vilkasta kansainvälistä keskustelua ns. yhteishallinnasta, jossa valtaa ja vastuuta jaetaan keskushallinnon ja kalavesien käyttäjärühmien kesken. Ajatuksena on, että laajempi osallistuminen toisi päätöksiin enemmän kestävyyttä ja tehokkuutta verrattuna yleisesti vallassa olevaan keskitettyyn hallintomalliin. Tässä artikkelissa tarkastelen yhteishallinnan mallin käyttökelpoisuutta suomalaisen kalastuksen päätöksenteon kehittämiseksi ja ristiriitojen lievittämiseksi. Aluksi valotan kalastuksen päätöksentekojärjestelmää ja kiistoja Suomessa, jonka jälkeen esittelen konflikteihin, paikalliseen ja tieteelliseen tietoon sekä yhteishallintaan liittyvää yleistä teoreettista keskustelua. Lopuksi palaan suomalaisiin kalastuskonflikteihin ja pohdin yhteishallinnan mahdollisuuksia kotimaisesta näkökulmasta.

JOHDANTO

Käskyihin ja kontrolliin perustuva kalastuksen päätöksentekojärjestelmä on useissa tutkimuksissa todettu vanhanaikaiseksi ja sopimattomaksi nykyiseen monimutkaiseen maailmaan (Dubink & van Vliet 1996). Ylhäältä alaspäin suunnattu tiedeperustainen hallinto ei ole onnistunut estämään ylikalastusta – väärin suunnattuna hallintomalli on jopa edistänyt kalakantojen ehtymistä eri puolilla maailmaa (Jentoft ym. 1998: 423). Ratkaisuksi näihin ongelmiin on viime aikoina yhä useammin tarjottu yhteishallinnan mallia.

Suomessa runsaiden vesien äärellä kalastus on tärkeäksi koettu aihepiiri niin elämisen edellytysten kuin harrastustenkin kannalta, onhan maassamme yli kaksi miljoonaa vapaa-ajanka-

lastajaa ja noin 4000 ammattikalastajaa. Kalastukseen on perinteisesti liittynyt konflikteja kalastajaryhmien välillä ja viime aikoina niitä on ilmennyt myös monitahoisessa päätöksentekojärjestelmässä, jossa keskusjohtoisuus on voimistanut asemiaan. Kiistat ovat harvoin juontuneet voimakkaasta kalakantojen ylikalastuksesta; sen sijaan ne ovat usein liittyneet eri kalastajaryhmien pyyntioikeuksiin sekä siihen, millä intressiryhmällä on oikeus määrätä näistä.

SUOMALAINEN PÄÄTÖKSENTEKOJÄRJESTELMÄ

Suomessa kalastuksen päätöksenteko voidaan jakaa kahteen järjestelmään: kylien vesirajojen ulkopuolella harjoitettavaa avomeripyyntiä koskevaan malliin sekä rannikolla ja sisävesillä käy-

tössä olevaan moniportaiseen järjestelmään. Ensinmainitussa mallissa päätöksistä vastaa lähinnä maa- ja metsätalousministeriö kun taas jälkimmäisessä valta on hajautuneempaa.

Moniportainen järjestelmä voidaan karkeasti jakaa paikalliseen päätöksentekoon, alueelliseen välitasoon ja keskusjohtoiseen viranomaishallintoon. Kalastusoikeus on lähtökohtaisesti sidottu maanomistukseen. Vesien yksityinen omistaminen ei kansainvälisessä vertailussa ole kovinkaan harvinaista, mutta ainutlaatuista on yksityisten vesialueiden yhteinen hallinta. Omistajatahoa edustavat kalastusasioissa noin 5000 lakisääteistä kalastuskuntaa, joiden lisäksi varsinakin pienillä vesialueilla on yksityisesti hallittuja vesialueita ja toimimattomia kalastuskuntia.

Kalastuksen viranomaispäätöksistä vastaavat keskushallinnon tasolla maa- ja metsätalousministeriö sekä 1980-luvulla perustettu piirihallinto, joka nykyisin toimii työvoima- ja elinkeinokeskuksissa. Viranomaisten ja kalastuskuntien väliin perustettiin samaan aikaan piirihallinnon kanssa kalastusalueet, jotka ovat sekoitus itsehallintoa ja julkista vallankäyttöä. Kalastusalueiden tarkoituksiksi määriteltiin kalastuksen suunnittelun ja päätöksenteon edistäminen aiempaa laajemmilla ja yhtenäisemmilla vesialueilla. Kalastusalueita on nykyisin 227 ja niiden kokouksiin osallistuu sekä kalaveden omistaja- että käyttäjäryhmiä. Kalastuskunnat ja ne kalavesien omistajat, jotka eivät kuulu mihinkään kalastuskuntaan, muodostavat enemmistön ja ovat näin myös valta-asemassa päätöksiä tehtäessä. Kalastajaryhmien puolesta kalastusalueen kokouksen osanottajiin kuuluu yksi alueella toimivan ammattikalastaja- ja yksi vapaa-ajankalastajajärjestön edustaja (Ahvenniemi ym. 1997: 8-9).

Paikalliset kalavedenomistajat ovat suhtautuneet kriittisesti viranomaisvallan kasvuun ja monesti kokeneet myös kalastusaluejärjestelmän turhaksi byrokratiaksi. Toisaalta Hyytiäinen ja Kupiainen (1995: 213) esittävät, että omistajuuteen perustuva kalastuksen päätöksentekojärjestelmä ei ole enää 1900-luvun lopulla vastannut riittävän hyvin oman osakasrakenteensa ja koko

kalastavan väestön muutoksiin: suuri osa kalavesien käyttäjistä ja kalastuskuntien osakkaista asuu nykyisin taajamissa ja kaupungeissa uudemman vapaa-ajankalastuskulttuurin piirissä ja eivät yleensä osallistu paikalliseen päätöksentekoon. Keskushallinto on vaikuttanut niin vapaa-ajan- kuin ammattikalastajienkin pyyntioikeuksiin, joten paikallisten omistajien määräysvalta on heikentynyt. Kalastuslainsäädännössä korostetaan kalavarojen tehokasta hyödyntämistä ja ammattikalastusmahdollisuuksien turvaamista, mikä on sisävesillä johtanut kiistoihin kalastuskuntien ja ammattikalastajien välillä.

KALASTUSKIISTAT - EHTYMÄTÖN TUTKIMUSKOHDDE

Kalavesistä käydyt riidat ovat kuuluneet kuvaan niin eräkaudella kuin viimeisten vuosisatojenkin aikana asutuksen vakiinnuttua. Maamme sisävesien kiistat olivat aina 1900-luvun alkupuolelle saakka paikallisia, henkilökohtaisia ja kylien välisiä, mutta viime vuosikymmeninä ne ovat monimutkaistuneet (Lappalainen 1997: 9, 25). Nykyisin paikalliset kalastuskonfliktit sisävesillä ovat usein liittyneet tehokkaiden ammattikalastusmenetelmien käyttöön. Vastakkain ovat tällöin paikalliset kalastuskuntien päätöksentekijät ja muikkuat troolilla tai talvinuotilla pyytävät ammattilaiset.

Itä-Suomessa kalastukseen liittyviä kärhämisiä ja jännitteitä on tarkasteltu Onkamojärvellä, Orivedellä ja Pielisellä (Salmi ym. 1994, Salmi & Auvinen 1997, 1998; Pitkänen 1996, 1997). Näissä tapauksissa ristiriidat ovat ilmenneet kahdella tasolla: horisontaalisesti kalavesien käyttäjäryhmien kesken ja vertikaalisesti eri päätöksentekotahojen välillä. Taustalla vaikuttaa paikallisen päätöksentekovalan ja kalaveden käytön yhdistyminen samaan intressiryhmään. Samat henkilöt, ns. päätöksentekijäkalastajat, kuuluvat kotitarvepainotteisiin vapaa-ajankalastajiin horisontaalisessa konfliktissa ja paikallisiin päätöksentekijöihin vertikaalisessa konfliktissa.

A. T. Charles (1992) on tarkastellut maailmalla käytyjä kalastuskonflikteja ja verrannut

niitä tapauksiin, joissa päätöksenteko on toiminut sujuvammin. Kiistat noudattavat tiettyjä malleja. Näiden pohjalta Charles on hahmottanut kolmion, jossa kiistat hahmottuvat kulmissa olevien suojele-, rationalisaatio- ja sosiaalisen paradigman välisinä jännitteinä (kuva 1). Myös jokainen kalastukseen liittyvä toimija sijoittuu johonkin kohtaan paradigmakolmion sisällä. Kalavarojen käytössä kestävä tilanne saavutetaan kun päästään tasapainoon 'maailmankatsomusten' ääritapausten välillä – eli kolmion keskialueelle. Tähän suuntaan voidaan kulkea jäljempänä esiteltävän yhteishallinnan mallin mukaisten kompromissien kautta (Charles 1992: 393).

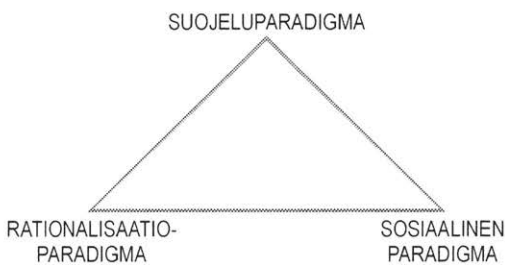
Charlesin paradigmakolmiota on sovellettu myös suomalaisten kalastuskonfliktien analyysissä. Pitkänen (1996) on tarkastellut Itä-Suomen järvillä ilmenneitä kiistoja sijoittamalla eri osapuolten puheessa korostuvat näkökulmat omille alueilleen kolmion sisään. Tämä auttoi hahmottamaan ryhmien välisiä jännitteitä ja mahdollisuuksia kiistojen lieventämiseksi.

Charles (1992: 381) jakaa kalastuskonfliktit edelleen niiden laajuuden mukaan kahteen pääryhmään: kalastuksen sisäisiin sekä kalastuksen ja ulkopuolisten toimintojen välisiin ristiriitoihin. Sisäiset ristiriidat liittyvät usein kalavarojen jakoon, kalastuksesta saatavan tuoton jakoon tai kalastuksen säätelyyn. Ulkoiset konfliktit ovat kalastajien ja kalastuksen kanssa vesistöjen käytöstä kilpailevien muiden alojen välisiä ristiriitoja. Charlesin mukaan sekä sisäisten että ulkoisten konfliktien taustalla ovat samat peruskysymykset, jotka koskevat omistamista, kontrollia ja hallintoa. Hän muodostaa myös neljä konfliktityyppiä: kalastuksen toimivaltakysymykset, johdanto- ja järjestelymekanismit sekä sisäiseen ja ulkoiseen allokointiin liittyvät konfliktit (Charles 1992: 381). Kalastuksen toimivaltakysymysten ryhmä on erityisen kiintoisa. Siihen Charles lukee kuuluviksi omistusoikeuteen liittyvät konfliktit, kiistat hallinnon roolista ja eri päätöksentekoinstituutioiden väliset ristiriidat.

Kalastuksen ristiriitojen tulkinnessa on käytetty myös ympäristökonfliktien typologiaa, jossa kiistat jaetaan arvokonflikteihin, tiedollisiin konflikteihin ja intressikonflikteihin (Clove & Park 1985: 411). Arvokonfliktit ovat syvällisiä eroja ihmisten arvomaailmoissa ja kytkeytyvät ihmisten erilaisiin luontosuhteisiin ja esimerkiksi tapaan kokea maisema. Kuten Pitkänen (1997: 38) korostaa, myös erilaiset kalastuksen intressiryhmät voidaan erotella luontosuhteen mukaan: suhde luontoon aiheuttaa eroja suhtautumisessa kalavesiin ja niiden hyödyntämiseen.

Kognitiiviset eli tiedolliset konfliktit juontuvat ihmisten samaa asiaa koskevista erilaisista tulkintoista. Sairinen (1994: 26-27) rajaa tiedollisiin konflikteihin kuuluviksi vain puutteellisesta kommunikaatiosta ja persoonallisista ristiriidoista johtuvat väärinkäsitykset sekä erityisesti maallikoiden ja asiantuntijoiden välisen epäluottamuksen. Keskustelut asiantuntijoiden ja maallikoiden välillä ovat tärkeitä tiedollisten konfliktien lievittämiseksi, mutta on kuitenkin kyseenalaista voidaanko yhteisiin tulkintoihin päästä vain 'poistamalla väärinkäsityksiä'.

Cloken & Parkin (1985: 412) mukaan intressikonfliktit aiheutuvat osapuolten oman edun tavoittelusta, joka on ristiriidassa muiden ryhmien edun kanssa. Intressit voivat olla joko taloudellisia, esteettisiä, kulttuurisia, sosiaalisia tai poliittisia (Sairinen 1994: 27). Koska Suomessa samoja kalavaroja käyttävät monenlaiset kalastajaryhmät, kalastuksen intressit ja arvot vaihtelevat laajasti. Paljolti resurssin yhteisen ja salaperäisen luonteen vuoksi myös tieto ja tulkinnat kalakannoista ja pyyntioikeuksien jakoperusteista poikkeavat

Kuva 1. Kalastuskiistojen paradigmakolmio (Charles 1992: 384).

ryhmien välillä. Kiistat ovat usein sitkeitä, koska niissä vaikuttavat monet konfliktityypit yhtäaikaan. Onkin ilmeistä, että kalastuskärhämää riittää tutkittavaksi myös tulevaisuudessa.

KONFLIKTIEN SÄÄTELY TEORIASSA

Kettunen (1998: 72) määrittelee konfliktin jännitystilaksi tai vastakohta-asetelmaksi, jossa toimijoiden välillä vallitsee ristiriitaisia tavoitteita. Koska ihmisillä on toisistaan poikkeavia ja ristiriitaisia arvoja ja vaatimuksia, näin määritelty yhteiskunnallinen konflikti on usein läsnä, vaikka se ei olisikaan akuutti tai väkivaltainen.

Konflikteja tulkitaan erilaisten yhteiskuntäkäsitysten nojalla, joista äärimmäisiä ovat konsensus- eli integraatioteoria ja konflikti- eli pakkovalta-teoria (Kettunen 1998: 66). Konsensus-teoria liittyy Talcott Parsonsin kehittämään funktionalistiseen tulkintaan, jossa jokainen yhteiskunnallinen ilmiö suorittaa jotain kokonaisuuden kannalta tärkeää tehtävää. Tällöin yhteiset arvot ja yksimielisyydet pitävät yhteiskuntaa koossa ja yleinen intressi voidaan määrittää objektiivisen ja poliittisesti neutraalin tiedon avulla. Funktionalistisen konsensusnäkökulman mukaan konfliktit ovat väliaikaisia, muun muassa tiedon puutteesta ja väärinkäsityksistä johtuvia häiriöitä (Kettunen 1998: 66).

Konfliktinäkökulma pohjautuu rakenteen kumouksellisen mullistuksen väistämättömyyteen yhteiskuntaa läpäisevien luokkakonfliktien seurauksena (Kettunen 1998: 67). Tällainen Karl Marxin kehittämä pakkovalta-teoria soveltuu kuitenkin huonosti nykyiseen yhteiskuntaan. Sen sijaan Kettunen (1998: 67) pitää selitysvoimaisempina äärimmäisten yhteiskuntäkäsitysten välille sijoitettavaa säännelyjen konfliktien teoriaa. Tästä näkökulmasta konfliktit ovat yhteiskunnan kehityksen ja sosiaalisen vakauden kannalta tarpeellisia, joten on syytä keskittyä konfliktien säätelyyn.

Pääasiassa Ralf Dahrendorfin ja Lewis A. Coserin kehittämässä säännelyjen konfliktien teoriassa sosiaalista konfliktia pysyvästi määrit-

tävä tekijä on eriarvoisuus vallan ja erityisesti auktoriteetin, legitimoitujen hallitsevuus- ja alitussuhteiden käytössä (Kettunen 1998: 67-68). Konfliktit ovat ryhmäkonflikteja, joita voi olla samanaikaisesti useita. Näin samat henkilöt voivat olla eri konflikteissa erilaisessa suhteessa auktoriteettiin. Dahrendorfin mukaan konfliktien hyväksyminen ja niiden tietoinen säätely erottaa demokraattisen ja totalitaarisen järjestelmän toisistaan. Säätely edellyttää kuitenkin, että osapuolet tunnustavat konfliktitilanteen olemassaolon ja oikeutuksen. Ryhmien tulee myös organisoida ja sopia pelisäännöistä, jotka toimivat vain osapuolten ollessa tasa-arvoisia. (Kettunen 1998: 69.)

ASiantuntijuus ja paikallinen tieto

Pirttilän ym. (1996: 7) mukaan työelämän asiantuntijuus on perinteisesti liittynyt teoreettiseen koulutukseen ja vakiintuneeseen asemaan. Kalastuksen viranomaishallinnon ja tutkimuksen laajentumiseen liittyy professionalisaatio, jossa lähinnä luonnontieteellisen koulutuksen hankki- neet vakiinnuttivat asemansa asiantuntijoina. Näin kalataloudessa – kuten ympäristöasioissa ja luonnonvarojen hyödyntämisessä yleensäkin – asiantuntijoiden toiminta-alueena on tieteen ohella myös päätöksenteko. Päätöksentekojärjestelmän toimivuuden kannalta onkin yhä tärkeämpää, minkälaisia strategioita asiantuntijat noudattavat, koska heillä on tärkeä rooli hallinnon kehittämässä ja eri ryhmien välisen kommunikation edistämässä. Kalastusalan asiantuntijoiden perinteisenä toimintakenttänä ovat olleet kalavaroihin liittyvät biologiset aiheet, mutta viime aikoina on kansainvälisen mallin mukaan tutkimuksen kohteeksi ryhdytty entistä useammin ottamaan myös taloudellisia ja yhteiskunnallisia kysymyksiä.

Järvelä & Wilenius (1996) ovat havainneet, että useimmat ympäristövaikuttajat uskovat vahvasti asiantuntijatietoon ja 'oikean tiedon' siirtoon kansalaisille. Tieteellinen tieto esittää itsensä usein rationaalisena, yleispätevänä, riippumattomana ja totena, jolloin se näkee paikallisen tie-

don puolestaan irrationaalisena kehityksen jarruttajana – näin ollen ‘tietämättömiä’ tulee valistaa (esim. Wynne 1994: 170).

Viime aikoina on kehittynyt yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen suuntaus, joka tarkastelee paikallista ekologista tietoa ja paikallisia hallintatapoja tavoitteenaan tuoda näitä esille kehitettäessä vaihtoehtoisia hallintomenettelyjä (Davis 1996: 234). Tämän ajattelun mukaan esimerkiksi kalavesien käyttäjillä on hallussaan kokemusperäistä tietoa, joka voi hedelmällisesti täydentää tieteellistä tietoa ja näin tuottaa kehittyneempiä ja tehokkaampia ratkaisuja hallinnon ongelmiin (Jentoft ym. 1998: 423). Keskustelu on usein liitetty paikallisen alkuperäisväestön kokemusten hyödyntämiseen päätöksenteossa esimerkiksi Pohjois-Kanadassa (Duerden & Kuhn 1998) tai Afrikassa, jossa tieteelliseen tietoon nojautuva länsimainen kolonialismi on jättänyt varjoon paikallisten ihmisten tietämyksen oman ympäristönsä hallinnasta (Redclift & Woodgate 1994).

Folke & Berkes (1995) määrittävät perinteeseen nojautuvan ekologisen tiedon sukupolvien aikana kumuloituvaksi tiedoksi ja uskomuksiksi. Kiinnostus tällaisen perinteeseen nojaavan ekologisen tiedon (tai ‘ympäristötiedon’) käyttöön ei ole rajoittunut pelkästään sen soveltamiseen luonnonvarojen hyödyntämisessä: sen merkitystä on tutkittu myös maankäytössä, ympäristön tilan seurannassa ja kulttuurien säilyttämisessä (Duerden & Kuhn 1998: 31). Toisaalta paikallisen maallikkotiedon rajaaminen koskemaan vain ekologista kysymyksiä kuvastaa enemmänkin tarkastelijan kuin tarkasteltavan kohteen painotuksia.

Voidaan aiheellisesti kysyä, missä määrin ‘alkuperäistä viisautta’ on jäljellä ja missä menee ‘perinteisen’ raja ulkopuolisten voimien vaikuttaessa (Eythorson 1998). Praktinen paikallinen tieto voi olla hyvinkin heterogeenista ja monesti myös läheistä sukua tieteelliselle tiedolle. Kuten Eythorson (1998) korostaa, kalastajien tieto kalakannoista välittyy paljolti heidän pyyntivälineidensä kautta samaan tapaan kuin tutkijoidenkin tieto. Näin ollen vaikkapa verkkoa ja troolia käyttävien kalastajien käsitykset voivat poiketa

toisistaan enemmänkin kuin tutkijoiden ja heidän kanssaan samantyyppisiä pyyntimuotoja käyttävien kalastajien. Eythorsonin (1998) mukaan oleellinen ero on, että kalastajien paikallinen havainnointi on usein holistisempaa ja ottaa huomioon laadullisia muutoksia, kun taas tieteellinen tutkimus painottuu rajatumpiin kvantitatiivisiin havaintoihin.

KESKUSJOHTAISUUDESTA YHTEISHALLINTAAN

Ylhäältä alas suuntautuva, tiedeperustainen ja byrokraattinen hallinnon malli on kansainvälisesti vallitseva niin kalastusalalla kuin muusakin luonnonvarojen hyödyntämisessä (McCay & Jentoft 1996: 238). Lähtökohtana on usko tieteellisen tiedon jatkuvaan ja kumulatiiviseen kasvuun sekä sen käyttöön luonnon hallitsemiseksi. Tässä ns. managerialistisessa hallintomallissa tieteen ja teknologian nähdään toimivan omien lakiansa mukaan – ja näistä koituvia sosiaalisia ja taloudellisia ongelmia voidaan tarkastella tieteellisesti ja hallita asiantuntijoiden avulla (Benton 1994: 33-34).

Kritiikkiä on Bentonin (1994) mukaan esitetty siitä, ettei tiedeperustainen ja autoritaarinen malli ota huomioon laajempia demokraattisia prosesseja ympäristökiistojen hallitsemiseksi. Managerialismi etsii ongelmiin pikaisia teknisiä osaratkaisuja. Voidaan myös kysyä, onko monimuotoisessa nyky-yhteiskunnassamme koskaan mahdollista saavuttaa riittävää tietomäärää rationaalisen tiedeperustaisen suunnittelun pohjaksi (Drummond & Marsden 1995: 52).

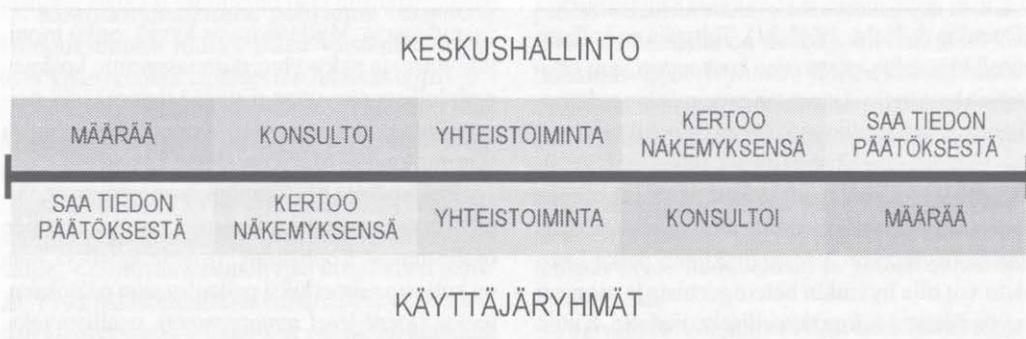
Kalastuksen päätöksenteon ongelmiin on viime vuosina tarjottu ratkaisuna uusia käyttäjien osallistumiseen pohjautuvia toimintamalleja, joita on kutsuttu esimerkiksi paikallistason päätöksenteoksi (*local-level management*), osallistuvaksi hallinnaksi (*participatory management*) tai yhteishallinnaksi (*co-management*) (McCay & Jentoft 1996: 237). Erityisesti yhteishallinta on viime vuosina noussut suosituksi käsitteeksi kalastuksen päätöksentekoa koskevissa tutkimuksissa.

Yhteishallinnan määritelmä sisältää useimmiten päätöksenteon vastuun jakamisen valtiovaltan sekä alueellisella ja paikallisella tasolla toimivien käyttäjäryhmien organisaatioiden kesken (esim. Jentoft 1989; Dubbink & van Vliet 1996; OECD 1997). Toiset kirjoittajat lukevat yhteishallintaan – tasavertaiseen yhteistyöhön pohjautuvan päätöksenteon lisäksi – myös mallit, joissa yksi osapuoli konsultoi toisten kanssa tai tekee yksipuolisia päätöksiä määräysvaltansa turvin (kuva 2). McCay & Jentoft (1996) eivät laske edellä mainittuja päätöksenteon muotoja kuuluvaksi varsinaisen yhteishallinnan piiriin: vaikka esimerkiksi keskushallinto kuuntelisi muita intressiryhmiä ja perustaisi neuvoa antavia työryhmiä, niitä usein kuitenkin käytetään vain ratkaisujen legitimointiin ilman todellista vaikutusta päätöksentekoon.

Raakjær Nielsenin ja Vedsmanin (1997: 278) mukaan yhteishallinta perustuu oletukseen, että kalavesien käyttäjien osallistuminen päätöksentekoon edistää aiempaa tehokkaampien, tasa-arvoisempien ja kestävämpien ratkaisujen löytymistä. Jotta järjestelmä toimisi, keskeisten osapuolten tulisi pitää päätöksenteossa mukana olemista edullisempänä vaihtoehtona kuin syrjästä seuraamista. Pinkerton (1994: 2376) katsoo, että yhteishallinta voisi motivoida hyvinkin erilaiset

ryhmät toimimaan yhteisten päämäärien puolesta, mutta tämä edellyttää sosiaalista oppimista niin keskushallinnolta kuin alemmiltakin päätöksentekotasoilta. Kun yhteistyö kohottaisi päätösten legitimiisyyttä, kuten teoria olettaa, ristiriitoja olisi harvemmin ja näin myös hallinnon toimeenpano- ja kontrollikustannukset vähenisivät.

Yhteishallintamallin oleellisena osana on paikallisen tiedon tiivis hyödyntäminen päätöksenteossa asiantuntijoiden tiedon rinnalla. McCayn & Jentoftin (1996: 247) mukaan yhteistyössä tarvitaan, Habermasia ja Dryzekia mukaellen, ns. kommunikatiivista rationaalisuutta, joka pohjautuu yhteisön jäsenten sosialisointiin sekä toiminnan koordinointiin ja yhteisymmärrykseen pääsyyn keskustelujen kautta. Näin luotaisiin pohjaa 'tiedon kosketuspinnalle' (*knowledge interface*, ks. Arce & Long 1994: 214), jossa voidaan rakentaa siltoja erilaista tietoa hallitsevien ja eri elämismaailmoissa elävien toimijoiden välille. McCayn & Jentoftin (1996: 247) ajatuksena on, että yhteishallinnassa kommunikatiivinen rationaalisuus murtaa esteitä tavallisten ihmisten ja tieteellis-hallinnollisen eliitin väliltä vuorovaikutuksen, luottamuksen ja molemminpuolisen oppimisen avulla. Sosiaalisessa oppimisessa osapuolet oppivat määrittelemään tilanteensa uudelleen sen mukaan mitä voivat yhdessä saavuttaa.

Kuva 2. Keskushallinnon ja käyttäjäryhmien päätöksentekoon osallistumisen ulottuvuuksia. Janan keskialueelle sijoittuvan 'aidon' yhteishallinnon ulkopuolella valtiovaltaa tai käyttäjiä informoidaan tehdyistä ratkaisuista tai korkeintaan pyydetään kertomaan mielipiteensä ennen päätöstä. Laadittu julkaisujen OECD (1997: 125) sekä Sen & Raakjær Nielsen (1996: 407) pohjalta.

Käsitysten uudelleen rakentamisen ohella sosiaaliseen oppimiseen liittyy myös halu työskennellä yhdessä sellaisten osapuolten kanssa, joita aiemmin ei olla tunnettu tai joita on pidetty epäilyttävinä (Pinkerton 1994a: 2374).

Yhteishallintamalli ei ole sinänsä uusi keksintö kalastuksen päätöksenteossa, vastaavia järjestelyjä on ollut jo ammoisista ajoista eri puolilla maailmaa. Viime aikoina käydyssä keskustelussa on kyse kansalaisyhteiskunnan ja vapaaehtoisten järjestöjen palauttamisesta yhdeksi päätöksentekojärjestelmän aktiiviseksi osapuoleksi (McCay & Jentoft 1996: 238; Jentoft ym. 1998: 424). Utta on McCayn & Jentoftin (1996: 238) mukaan keskustelu käyttäjärühmien osallistumismahdollisuuksien ja päätöksenteon hajauttamisen lisäämisestä - vallassa ollut keskushallinnon roolia painottanut diskurssi on näin 'käännetty ympäri'.

VAPAAAMATKUSTAJAT KURIIN KOLLEKTIIVISELLÄ TOIMINNALLA

Yhteishallinnan kriitikot pitävät ajatuksia naivina erityisesti siksi, että kalavesien käyttäjien järjestöt eivät heidän mielestään ole kulttuurisesti yhtenäisiä eivätkä kykene keräämään jäseniään yhteisten päämäärien ja ratkaisujen taakse, jolloin opportunistiset ns. vapaamatkustajat pilaavat yhteistyön mahdollisuudet. Jentoft ym. (1998: 424) katsovat kuitenkin skeptikkojen näkemysten perustuvan kapeaan kuvaan sosiaalisten instituutioiden roolista ja luonteesta.

Lääkkeiksi uusiutuvien luonnonvarojen käytön ongelmiin, eritoten vapaamatkustajakysymyksen ratkaisemiseen, on yleisesti esitetty keskusjohtoisuuden ohella resurssin käyttöoikeuksien yksityistämistä. Näitä kahta täysin erilaista mallia käytetään Ostromin (1990) mukaan metaforisesti ainoina oikeina resepteinä, vaikka todellisuudessa olosuhteet ja ongelmat vaihtelevat eikä yhtä patenttiratkaisua ole. Ostrom korostaa ihmisten kykyä ottaa kollektiivinen vastuu päätöksenteosta ja, toisin kuin valtiota tai markkinoita koskevissa malleissa esitetään, käyttökelpoisin ratkaisu on yleensä eri mallien yhdistel-

mä. Monet yhteishallintamallin puolustajat pitävät erilaisia ratkaisumalleja avoimina: yhtä yleispätevää yhteishallintajärjestelmää ei ole, vaan kalastuksen hallinnon kehittämisessä tulee ottaa huomioon kunkin maan ja kalatalouden erityisolosuhteet ja -ongelmat (McCay & Jentoft 1996: 246-247; Sen & Raakjær Nielsen 1996: 414).

Kuten edellä esitetyistä käy ilmi, keskustelussa yhteishallinnan käyttökelpoisuudesta on kyse myös erilaisten tieteenparadigmojen välisistä jännitteistä. Esimerkiksi henkilöt, jotka esittävät henkilökohtaisia vaihdettavia saaliskiintiöitä ratkaisuksi kalastuksen päätöksenteon ongelmiin, näkevät maailman markkinoina ja ihmiset henkilökohtaista hyötyä laskemoivina yksilöinä (Jentoft ym. 1998: 424-425). Sen sijaan yhteishallinnan kannattajat pitävät kalastusyhteisöjen säilymistä sekä siihen tähtäävää osallistuvaa hallintaa jo sinänsä tärkeinä tavoitteina ja korostavat, että taloudellisen tehokkuuden tulee olla vain yksi päätöksenteon monista tavoitteista.

Rationaalisen valinnan teorian sijaan Jentoft ym. (1998: 426) esittävät näkökulmaa, jossa ihmisen käyttäytyminen on sisäisesti kytkeytynyt (*embedded*) sosiaalisiin suhteisiin ja on näin kulttuuristen sekä rakenteellisten voimien muokattavana. Yhteishallinnassa lähdetään siitä, että intressit eivät ole johdettavissa vain yksilöiden oman edun tavoittelusta, vaan ne nousevat myös henkilöiden asemasta ryhmissä, yhteisöissä ja organisaatioissa. Kun heille annetaan vastuuta esimerkiksi kalastuksen säätelystä, he ottavat uusia rooleja päätöksentekojärjestelmässä ja yhteishallinnan vastustajien esittämä opportunistinen käyttäytyminen (kuten vapaamatkustus) todennäköisesti kokisi moraalisen tuomitsemisen. Lisääntynyt vastuu johtaisi näin Jentoftin ym. (1998: 426-427) mukaan sovittujen säädösten parempaan legitimiisyyteen ja noudattamiseen.

Kaikkien asianosaisten ryhmien osallistuminen päätöksentekoon voi olla käytännössä vaikea toteuttaa. Kalastajat luetaan yleensä itsestään selvästi osaksi yhteishallintaa. Heidän edustuksensa ei kuitenkaan ole aina ongelmatonta, koska kalastajat kuuluvat usein hyvinkin heterogee-

nisiin ja kilpaileviin ryhmiin (McCay & Jentoft 1996: 242). Kalastajien järjestäytyminen on keskeinen edellytys päätöksenteossa mukana olemiseen. Sen lisäksi mitkä ryhmät ottavat osaa ja miten ne ovat edustettuina, on tärkeää määritellä myös päätöksenteon taso (esim. Sen & Raakjær Nielsen 1996: 408). Vallan sijoittumiseen vaikuttaa päätöksen kohteena oleva kysymys. Jos se koskee maantieteellisesti laajoja alueita (esimerkiksi vaelluskalojen pyynnin säätely), tulee myös päätös tehdä korkeammalla tasolla kuin paikallista kysymyksistä päätettäessä.

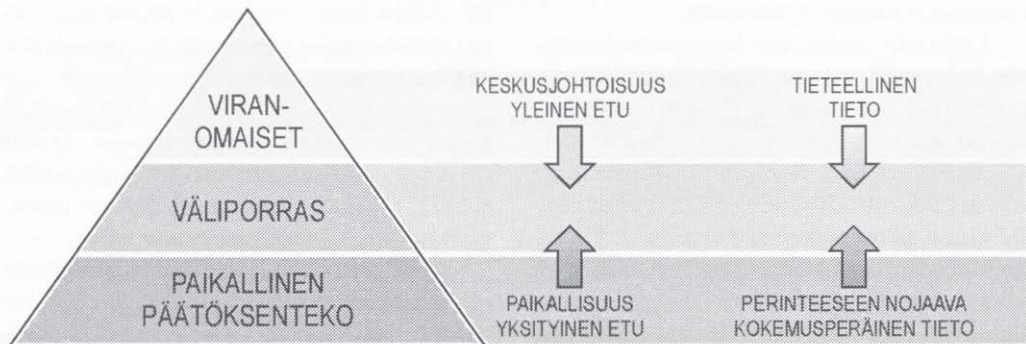
Sopivan päätöksenteon tason löytäminen ei useinkaan ole yksiselitteistä, koska huomioon on otettava niin ekosysteemi kuin kalastajien ja olemassaolevien instituutioidenkin toiminta. McCay & Jentoft (1996: 244) esittävät tason määrittämisen perusteeksi ja ratkaisujen vertailun pohjaksi läheisyysperiaatetta, jossa ihmisten elämään vaikuttava päätöksenteko esitetään tehtäväksi mahdollisimman alhaisella organisaatiotasolla. On kuitenkin otettava huomioon, että siirtyminen kohti paikallisuutta ei välttämättä tuo mukanaan lisää osallistumismahdollisuuksia eri käyttäjäryhmille.

TIETO JA VALTA KALASTUSKIISTOISSA

Suomessa keskusjohtoinen tiedeperustainen hallintomalli on vallannut alaa, mihin osaltaan on

vaikuttanut Euroopan unioniin liittymisen mukanaan tuoma yhteinen kalastuspolitiikka. Viimeisten viidentoista vuoden aikana voimakkaasti laajentuneessa viranomaishallinnossa ja siihen kytkeytyneessä tutkimuksessa keskeisessä asemassa ovat luonnontieteellisen koulutuksen saaneet henkilöt. Valtiojohtoisen kalastuksen päätöksentekojärjestelmän toiminnassa, erityisesti toistuvasti kiistoja nostattavassa Itämeren lohen kalastuksen säätelyssä, on selkeimmin piirteitä edellä kuvatusta managerialismista. Esimerkiksi päätökset rajoituksista on usein tehty usein ilman kalastajien osallistumista ja lyhyellä varoitusajalla – vasta kun tilanne on siihen pakottanut (Varjopuro & Salmi 1999).

Samalla kun keskusjohtoinen hallinto on voimistanut asemiaan, perinteisesti lähinnä kalastuskuntien kautta toiminut paikallinen omistajataho on menettänyt valtaansa (kuva 3). Tämä on tapahtunut toisaalta lainsäädännön ja toisaalta hallintokäytäntöjen kautta. Omistajan päätöksenteon rinnalle ja sitä korvaamaan on viime aikoina lainsäädännön avulla luotu valtion järjestämään lupaan perustuvia oikeuksia ja jokamiehenoikeuksiin verrattavia kalastusmahdollisuuksia. Viimeksi tällaisia muutoksia tehtiin kiistellyn ns. viehekorttilain säätämisen yhteydessä (Pirhonen & Salmi 1998). Ongelmia ovat aiheuttaneet muun muassa vallan ja vastuun rajojen häilyvyys sekä

Kuva 3. Paikalliseen omistajuuteen pohjautuvan päätöksentekojärjestelmän kerrokset, tiedon muodot ja etunäkökohdat (Salmi & Auvinen 1997: 63).

toisaalta paikallisten arvojen, tiedon ja intressien törmäyskurssit asiantuntijoiden tiedon, urbaanisuuden ja 'yleisen edun' kanssa.

Keskeinen mekanismi, jolla paikallisen päätöksenteon valta-asema on murentunut, liittyy tiedon käyttöön (esim. Salmi & Auvinen 1998). Sisävesien paikallisissa kalastuskiistoissa kokemusperäinen ja tieteellinen tieto ovat eronneet toisistaan eniten kalavarojen hyödyntämisen ja suojelun painottamisessa. Kalabiologisten tutkimusten mukaan muikun sopivan tehokas pyynti on edellytys kantojen tasaiselle lisääntymisrytmille. Näin tieteellinen tieto on tukenut mahdollisuutta hyödyntää kalavaroja, eli rationalisaatiota kuvan 1 paradigmakolmiossa. Sen sijaan arkitietoon perustuvat selitysmallit korostavat pitkälti kalavarojen suojelunäkökohtia, joilla paikalliset päätöksentekijät ovat perustelleet konflikteja aiheuttaneita ammattikalastuksen rajoitustoimenpiteitä. Toisaalta kalastuskunnat ovat vedonneet yleisesti myös kalastajien tasavertaisuuteen eli paradigmakolmion sosiaaliseen ulottuvuuteen.

Kun kalastuskunnat ovat pyrkineet rajoittamaan ammattikalastusta, päätökset ovat valitusten seurauksena useimmiten kumotuneet. Konfliktin edetessä korkeammalle päätöksentekotasolle, esimerkiksi oikeuskäsittelyyn, tutkimustieto nostetaan keskeiseen asemaan. Tämän prosessin seurauksena kokemusperäiseen tietoon tukeutuva paikallinen näkökulma jää syrjään kiistojen ratkaistaessa.

Arvot ovat kiistoissa näkyvimmin esillä paikallisen päätöksenteon oikeutuksen ja omistajan vallan korostamisessa. Valtakysymykset eri päätöksentekijäryhmien välillä ovat kiteytyneet jännitteisiin omistusoikeuden ja käyttöoikeuden välillä sekä näiden oikeuksien merkitysten muutokseen. Suomessa omaisuuden suojaamista on pidetty tärkeänä ja omistus on aiemmin suurelta osin taannut myös kalavesiin liittyvän käyttö- ja hallintaoikeuden. Kalastuksen päätöksentekoa on kuitenkin irtautettu paikallisesta omistajuudesta, joten valtaa on siirtynyt päätöksentekojärjestelmän keski- ja yläosiin. Valta-intressit ovat olleet kiistoissa selkeämmin esillä kuin taloudelliset intressit, joita ovat korostaneet lähinnä ammattimaiset kalastajat.

Ammattikalastajille kalavarojen käyttöoikeudet ovat tärkeitä niin taloudellisesti kuin arvojenkin osalta. Vapaus ja riippumattomuus ovat elinkeinon keskeisiä motivaation lähteitä, joten ulkopuolelta tulevat pyydysten käyttöön ja pyyntialueisiin liittyvät rajoitustoimet aiheuttavat herkästi vastustusta. Monet varsinkin tehokkaammilla menetelmillä pyytävät muikun ammattikalastajat ovat kokeneet, että heitä on syrjitty kalastuskuntien paikallisessa päätöksenteossa. Tästä syystä he asettavat toiveensa viranomaisiin, jotka ovat edistäneet ammattikalastajien asemaa tutkituissa konfliktitapauksissa. Vaikka ammatillisimmatkin kalastajat ovat yleensä kotoisin pyyntipaikkansa läheltä ja tukeutuvat pääasiassa omaan kokemusperäiseen tietoonsa, he suhtautuvat tieteelliseen tietoon myönteisemmin kuin paikalliset päätöksentekijät. (Salmi 1998.)

Keskusjohtoisen päätöksentekojärjestelmän piirissä olevat lohen avomerikalastajat suhtautuvat selvästi kriittisemmin päätösten legitimoimisissa käytettyyn tieteelliseen tietoon kuin muikun kalastajat moniportaisessa hallinnossa. Lohen pyytäjien mukaan kaupungissa asuvat korkeasti koulutetut viranomaiset eivät hahmota kalastajien todellisuutta, mikä johtaa kalastajien kannalta ongelmallisiin päätöksiin. Kun muut keinot eivät ole tepsineet, päätöksenteon ulkopuolelle jätetyt ammattikalastajat ovat pyrkineet vaikuttamaan päätöksiin ajoittain myös kansalaistottelemattomuuden avulla. (Varjopuro & Salmi 1999.)

YHTEISHALLINNASTAKO RATKAISUMALLI?

Kalastuskonfliktit heijastavat osaltaan yhteiskunnan muutosta ja siihen liittyviä päätöksentekojärjestelmän ongelmakohtia – toisaalta konfliktit ovat myös itse muutosprosessin osa. Päästäänkö yhteishallinnan suuntaan kulkemalla tavoittelemaan Charlesin paradigmakolmion keskialuetta, jossa eri näkökulmat sekä paikallinen kokemusperäinen ja tieteellinen tieto käyvät vuoropuhelua? Voidaan myös ajatella, että eri tiedon muotoja käytetään päätöksenteossa strategisesti valtakiiostojen välineenä. Toisaalta onnistuessaan

yhteishallinnan prosessi voi luoda käyttäjäryhmien osallistumisen avulla laajempaa tietopohjaa päätöksenteolle myös muissa kuin kalakantoja koskevissa kysymyksissä, eli – kuten Jentoft ym. (1998: 435) korostavat – mahdollisuuksia artikuloida arvoja, tuoda esiin kulttuuria ja luoda yhteisöä.

Kun ratkaisuja etsitään monimutkaisten ja ennalta arvaamattomien ekologisten ja sosiaalisten järjestelmien ongelmiin, laajempi osallistuminen ei välttämättä vähennä päätöksenteon vaikeusastetta ‘kalasopan keittäjien’ määrän lisääntyessä. Palmer & Sinclair (1996) suhtautuvat kriittisesti maallikoiden paikallisen ekologisen tiedon käyttökelpoisuuteen kalastuksen hallinnon kehittämisessä: heidän empiiristen tutkimustensa mukaan paikallista visiota ei ole löydetävissä edes yhdestä käyttäjäsektorista, vaan näkemykset ovat hajallaan ja ristiriitaisia. Myös Suomessa kalavesien käyttäjäryhmien heterogeenisuus on omiaan vahvistamaan Palmerin & Sinclairin esittämää ajatusmallia, joka puolestaan tukee keskusjohtoista tiedeperustaista hallintoa.

Toimivan päätöksentekojärjestelmän tulee olla yhteensopiva ekologisen ja sosiaalisen kontekstinsa kanssa (Hanna & Munasinghe 1995). Kansainväliset tarkastelut ovat osoittaneet, että yhteishallinta ei ole pelkkää teoriaa vaan sen on todettu myös toimivan – tietyn edellytyksin. Vaikka yhteishallinta toimisikin hyvin suotuisassa ympäristössä, tulee kuitenkin kysyä: sopiiko osallistuva päätöksentekomalli Suomen kalatalouteen nykyisiä malleja paremmin? Yhteishallinnan suuntaan siirtyminen on suuri kynnyksellinen yleiselle tieteellis-rationaalille ajattelulle, joka tukeutuu funktionalistiseen konsensusnäkökulmaan. Siinä ongelmat nähdään lähinnä horisontaalisina kalastajaryhmien välisinä kiistoina, joihin kalavaroja koskevalla tutkimustiedolla voidaan tuoda apua. Yhteishallintateorian käyttö edellyttäisi kuitenkin myös vertikaalisten eri päätöksentekotasojen ja -instituutioiden välisten ongelmien tunnistamista. Tällöin huomiota siirrettäisiin kalakantojen ja kalastuksen teknisestä säätelystä päätöksenteon kehittämiseen. Päämääränä ei olisi konfliktien poistaminen konsensuksen hengessä

vaan – realistisemmin – niiden säätelyminen siten, että eri intressiryhmät ovat tietoisia ‘pelisäännöistä’ sekä kokevat päätöksentekoprosessin ja tehdyt päätökset legitimeiksi.

Yhteishallinnan malli edellyttäisi myös Suomen olosuhteissa valtasuhteiden uudelleenarviointia, mikä puolestaan edellyttäisi tasavertaista ajatusten vaihtoa eri ryhmien kesken, myös alan ulkopuolisten kanssa. Kommunikaatio, yhteistyö ja sosiaalinen oppiminen ovat avainsanoja, mutta ne edellyttävät samalla institutionaalisia järjestelyjä sekä toisaalta niin asiantuntijoilta kuin maallikoiltakin motivaatiota osallistumiseen. Vaikka ammattikalastajien alueellinen hajanaisuus ja individualismi vaikeuttavat järjestäytymistä ja intressien esiintuomista, useiden kalastajien esittämä halukkuus päätöksentekijöiden ja kalastajien keskinäiseen yhteistyöhön tukee yhteishallinnan mahdollisuuksia.

Ryhmien edustuksen lisäksi myös päätöksenteon taso on keskeinen seikka. Ammattikalastajien edustus avomeripyntiä koskevassa päätöksenteossa voisi kehittyä alueellisten kalastajajärjestöjen tai ns. tuottajajärjestöjen kautta. Vaikka esimerkiksi ympäri Itämeren vaeltavan lohen säätelyn kannalta voidaan laajaa ja yhtenäistä hallinnan kenttää pitää biologiselta kannalta perusteltuna, rajatut hallinta-alueet ovat sosiaalisesta ja taloudellisesta näkökulmasta käyttökelpoisempia. Rannikolla ja sisävesillä moniportaisessa omistukseen perustuvassa päätöksentekojärjestelmässä jo olemassa olevaa väliportaana toimijaa, kalastusalueita, voisi kehittää yhteishallinnan mallin mukaiseksi instituutioksi. Kalastusalue kattaa useimpien hallinnon tehtävien toteuttamisen kannalta mielekkään kokoisen vesialueen ja sen päätöksentekoon osallistuu eri intressiryhmien edustajia, joten sillä on myös edellytykset edistää kommunikaatiota ja yhteistyötä.

KIRJALLISUUS

- Ahvenniemi, A., Vesa, R., Kilpinen, K. & Wallgren, M. (1997). Kalastusalueopas. Kalatalouden Keskusliitto n:o 118. Vammalan kirjapaino.

- Arce, A. & Long, N. (1994). Re-positioning Knowledge in the Study of Rural Development. Teoksessa, Symes, D. & Jansen, A. (toim.) *Agricultural Restructuring and Rural Change in Europe*. Agricultural University, Wageningen, 75-86.
- Benton, T. (1994). Biology and social theory in the environmental debate. Teoksessa, Redclift, M. & Benton, T. (toim.) *Social theory and the global environment*. Routledge, London, New York, 28-50.
- Charles, A. T. (1992). Fishery conflicts. A unified framework. *Marine Policy* 16, 379-393.
- Cloke, P. & Park, C. (1985). *Rural Resource Management*. Croom Helm, London.
- Davis, A. (1996). Social Research and Alternative Approaches to Fisheries Management: An Introductory Comment. *Society & Natural Resources* 9, 233-235.
- Drummond, I. & Marsden, T. K. (1995). Regulating sustainable development. *Global Environmental Change* 5, 51-63.
- Dubbink, W. & van Vliet, M. (1996). Market regulation versus co-management: Two perspectives on regulating fisheries compared. *Marine Policy* 20, 499-516.
- Duerden, F. & Kuhn, R. (1998). Scale, context and application of traditional knowledge of the Canadian north. *Polar Record* 34, 31-38.
- Eythorson, E. (1998). Voices of the Weak: Relational Aspects of Local Ecological Knowledge in the Fisheries. Teoksessa, Jentoft, S. (toim.) *Commons in a Cold Climate*. Pathenon/ UNESCO, (käsikirjoitus).
- Folke, C. & Berkes, F. (1995). Mechanisms that Link Property Rights to Ecological Systems. Teoksessa, Hanna, S. & Munasinghe, M. (toim.) *Property Rights and the Environment. Social and Ecological Issues*. Washington D.C., The World Bank, 121-137.
- Hanna, S. & Munasinghe, M. (1995). An Introduction to Property Rights and the Environment. Teoksessa, Hanna, S. & Munasinghe, M. (toim.) *Property Rights and the Environment. Social and Ecological Issues*. Washington D.C., The World Bank, 3-11.
- Hyytinen, L. & Kupiainen, H. (1995). Yhteenveto - Miksi veden viljaa ja elämysten apajia tarvitaan? Teoksessa, Hyytinen, L. & Kupiainen, H. (toim.) *Kalaveteen piirretty viiva. Kalastus ja kalastaja yhteiskunnallisten muutosten pyörteissä*. Helsingin yliopiston maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskus, Julkaisuja nro 37, 211-218.
- Jentoft, S. (1989). Fisheries co-management. Delegating government responsibility to fishermen's organizations. *Marine Policy* 13, 137-154.
- Jentoft, S., McCay, B.J. & Wilson, D.C. (1998). Social theory and fisheries co-management. *Marine Policy* 22, 423-436.
- Järvelä, M. & Wilenius, M. (1996). Ilmatoriski ja ympäristöpolitiikka. Suomalaiset ympäristövaikuttajat ja nykyajan ympäristöongelmat. Gaudeamus, Tampere.
- Kettunen, A. (1998). Kunnat ja ympäristökonfliktit. ACTA-sarjan julkaisuja yhdessä Åbo Akademin kanssa 96/1998. Suomen kuntaliitto, Helsinki.
- Lappalainen, A. (1997). Sisävesiemme kalastusriitojen historiallinen tausta. Teoksessa, Salmi, P. (toim.) *Kalastuskiistat haasteena hallinnolle. Näkökulmia sisävesien paikallisiin ristiriitoihin*. Kalatutkimuksia nro 126, 7-29.
- McCay, B.J. & Jentoft, S. (1996). From the Bottom Up: Participatory Issues in Fisheries Management. *Society & Natural Resources* 9, 237-250.
- OECD (1997). *Towards Sustainable Fisheries. Economic Aspects of the Management of Living Marine Resources*. Organisation for Economic Co-operation and Development, France.
- Ostrom, E. (1990). *Governing the commons. The evolution of institutions for collective action*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Palmer, C. T. & Sinclair, P. R. (1996). Perceptions of a Fishery in Crisis: Dragger Skippers on the Gulf of St. Lawrence Cod Moratorium. *Society & Natural Resources* 9, 267-279.
- Pinkerton E. W. (1994). Local fisheries co-management: a review of international experiences and their implications for salmon management in British Columbia. *Can. J. Fish. Aquat. Sci.* 51, 2363-2378.
- Pirhonen, M. & Salmi, P. (1998). Viehekorttikiistan argumentit. *Kamppailu kalavesien käyttö- ja omistusoikeudesta. Kala- ja riistaraportteja nro 129*.
- Pirttilä, I., Konttinen, E., Nuotio, J. & Turjanmäki, E. (1996). *Asiantuntijuuden anatomia. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun julkaisuja B: Selosteita ja oppimateriaalia 3*.
- Pitkänen, M. (1996). Kiehuvat kalavedet. Suomen sisävesien paikalliset kalastuskonfliktit - haaste kalastushallinnolle ja kalavesien käytön järjestämiselle. *Kala- ja riistaraportteja nro 48*.
- Pitkänen, M. (1997). Paikalliset kalastuskonfliktit - tapaustutkimusten kertomaa. Teoksessa, Salmi, P. (toim.) *Kalastuskiistat haasteena hallinnolle. Näkökulmia sisävesien paikallisiin ristiriitoihin*. Kalatutkimuksia nro 126, 31-54.
- Raakjær Nielsen, J. & Vedsman, T. (1997). Fishermen's organisations in fisheries management. Perspectives for fisheries co-management based in Danish fisheries. *Marine Policy* 21, 277-288.
- Redclift, M. & Woodgate, G. (1994) *Sociology and the environment. Discordant discourse?* Teoksessa, Redclift, M. & Benton, T. (toim.) *Social theory and the global environment*. Routledge, London, New York, 51-66.
- Sairinen, R. (1994). *Ympäristökonfliktit kuntien suunnittelussa ja päätöksenteossa*. Suomen kuntaliitto, ACTA, Helsinki.
- Salmi, P. (1998). *Towards sustainable vendace fisheries? Fishermen's conceptions about fisheries management*. *Boreal Environment Research* 3, 151-159.
- Salmi, P., Juvonen, L., Laamanen, K., Piipponen, M. & Pitkänen, M. (1994). *Kenen ehdoilla kalavaroja hyödynnetään? Onkamojärven kalastuskonfliktin taustoja*. Kalatutkimuksia nro 82.

- Salmi, P. & Auvinen, H. (1997). Kalastuksen ristiriidat ja päätöksentekojärjestelmä - kamppailua tiedosta ja valasta. Teoksessa, Salmi, P. (toim.) Kalastuskiistat haasteena hallinnolle. Näkökulmia sisävesien paikallisiin ristiriitoihin. Kalatutkimuksia nro 126, 55-71.
- Salmi, P. & Auvinen, H. (1998). Local conflicts in Finnish lake fisheries. Teoksessa, Hickley, P. & Tompkins, H. (toim.) Recreational fisheries. Social, economic and management aspects. Fishing News Books, Blackwell Science, 116-128.
- Sen, S. & Raakjær Nielsen, J. (1996). Fisheries co-management: a comparative analysis. *Marine Policy* 20, 405-418.
- Varjopuro, R. & Salmi, P. (1999). The Functionality of Fisheries Management from the Perspective of Commercial Fishermen. Two Cases in Comparison. Teoksessa, Symes, D. (toim.) Alternative Management Systems for Fisheries. Fishing News Books, Blackwell Science, 93-105.
- Wynne, B. (1994). Scientific knowledge and the global environment. Teoksessa, Redclift, M. & Benton, T. (toim.) Social theory and the global environment. Routledge, London, New York, 169-189.
-